

Zpravodaj

Ročník 7 - č. 4/2021

Z našich obcí

V současné době, kdy se na nás hrne z médií jedna horší věc než druhá (mám na mysli epidemii, migraci, inflaci, zdražování všeho -zejména energií) je zapotřebí o to více si všimát i věcí pozitivních a na duchu povznášejících.

V minulém týdnu, na první adventní neděli, se ve všech našich obcích **rozsvítily vánoční stromy**. Rád jsem se byl na všechny podívat a také to doporučuji všem občanům. Každá obec má trochu jiný, ale všechny jsou moc hezké. Bohužel s ohledem na covidovou dobu se nekonaly s hudebním a svařákovým doprovodem. Budeme se tedy společně těšit a doufat, že příští vánoce bude konečně lépe a vše při starém..

Chtěl bych vás dále upozornit, že 28.1.2022 končí celostátní projekt „**Milostivé léto**“. Doporučuji jej využít všem občanům, kteří se dostali do tíživé finanční situace. Princip věci spočívá v tom, že mezi 28.10.2021 a 28.1.2022 lze veřejnoprávnímu subjektu (tj. ČR, územní samosprávný celek, svazek obcí, státní podnik, zdravotní pojišťovna, č. rozhlas a televize, nemocnice, dopravní podniky technické služby obcí a měst, ČEZ apod.) uhradit pouze jistinu dluhu + 908,-Kč (poplatek+DPH) a zbytek dluhu bude dlužníkovi odpuštěn. Akce se týká pouze pohledávek vymáhaných exekutorem, dlužník nesmí být v insolvenční. Dlužník musí při platbě výslovně uvést, že chce využít institut milostivého léta a vyzývá exekutora, aby postupoval dle z.č. 286/2021 Sb., část 2, čl.IV, bodu 25. Se žádostí o pomoc se můžete obrátit na help linku 770 600 800. Rádi pomůžeme i na obecním úřadě v Olešce.

Do konce roku se bude konat ještě jedno **zasedání zastupitelstva** obce a na něm se bude mimo jiné projednávat zejména cena vody a poplatek za komunální odpad. Je jisté, že obě položky ve stávající podobě asi nelze udržet.

Pokud se týká **ceny vody**, pak od Jekozu jehož jsme stále členy (spravovaný Energií a.s.) budeme pro příští rok nakupovat m3 o 0,44 Kč dražší. Dle dosavadních propočtů tedy dojde ke zdražení vody o cca 2,-Kč. Cena vody tedy bude pod celostátním průměrem a oproti sousedním vesnicím nižší. Do vodovodní infrastruktury se ale v příštích dvou až třech letech bude velmi investovat. Nedávno jsme obdrželi dotaci (přes 2,5 mil) na první fázi budování našeho samostatného vodovodu nezávislého na Jekozu.

Vážení spoluobčané,

Další rok je téměř za námi, bohužel i tento rok byl znatelně poznamenán šířící se pandemií Covid 19, ale i přesto se nám v tomto roce podařilo dokončit, zahájit a naplánovat několik realizací projektů v rámci rozvoje v našich obcích. Podařilo se uskutečnit i několik kulturních akcí, ze kterých jsme si odnesli krásné zážitky. Nyní vrcholí adventní čas a blíží se vánoční svátky, krásný čas rodinných setkání, radostí z dárků, čas porozumění, slibů a předsevzetí.

Přeji Vám, abyste letošní Vánoce strávili v kruhu Vašich nejbližších – rodiny, přátel, těch, které máte rádi. Do roku 2022 Vám přeji především zdraví, štěstí a mnoho úspěchů.

Josef Kaše, starosta obce

Díky tomu začne snad v příštím roce proudit do domácností na Bulánce a Králce voda z Bukovice. Následně ve 2. a 3. fázi dovedeme vodu do Krymlova a následně do Olešky. V současné době i přes veškerou snahu, evidujeme velké ztráty vody v Olešce a na Bulánce a Králce. Hned po novém roce se bude provádět monitoring potrubí za účelem zjištění a odstranění vadných součástí. O odstávkách budete včas informováni. To vše ve výsledku povede i k udržení ceny v rozumných relacích pro příští léta.

Díky nové legislativě, která nutí obce a občany, ještě více třídit a **snížovat produkci odpadků**, nám nezbyde než i tento poplatek pro příští rok zvýšit a to o cca 100,-Kč, na částku 850,-Kč. Způsob likvidace v našich obcích patrně zůstane v roce 2022 zachován a bude občanům nevýznamně dotován. Avšak pro další rok bude ekonomické snížit počet kontejnerů a zajistit občanům, prostřednictvím dotačních titulů, žluté, modré a bio popelnice. Tím tak nebudeme muset do roku 2030 pravidelně poplatky zvyšovat, až na konečných 2000,-Kč.

V minulém týdnu jsme převzali od společnosti PORR nově **zasfaltované plochy** díky dotaci Ministerstva pro místní rozvoj a to autobusovou otočku na návsi v Krymlově, cestu na Suchopár od školky, cestu k Mršinci v Olešce a na Brníku cestu do rekultivaci rybníka v Olešce. Dále se podala žádost o dotaci na obnovu komunikace od kostela k rybníku v Olešci a na nový obecní dům na Bulánce.

Věříme, že i příští rok budeme mít možnost naše obce zvelebovat tak, aby život v nich byl zase o kousek přívětivější.

Upřímně přeji Veselé Vánoce a Šťastný nový rok 2022

JUDr. Martin Vlasák, místostarosta obce

Stavební kameny nové knihy

Milí čtenáři, práce na knize o dějinách Olešky i přes nastalou pandemickou situaci pokračují, i když jsou kvůli různým opatřením a omezením uzavírány knihovny a archivy, kde pro knihu čerpám potřebnou látku. Práce je pro všechny badatele ztížena, ale bojuje se dál. Dnes bych vám na stránkách olešeckého zpravodaje představil ukázkou primárního pramene – novověkou listinu. Možná vás překvapí, že ne všechny listiny musí být vedeny úhledným kresleným písmem a velkou iniciálkou na drahém pergamentu s přivěšenou voskovou pečeti vydavatele. Tento dokument také aspekty nemá, dokonce byste si řekli, že ho napsal snad pisařův kocour, ale přesto se právě díváte na velice důležitý základní pramen, který se týká dějin Olešky a Brníku. Pojdme si listinu, kterou mám tu čest využít pro chystanou knihu, představit a ukažme si, co z ní dokážeme získat. Nesmím zapomenout vyslovit poděkování pracovníkům 1. oddělení Národního archivu obrovské poděkování za zpřístupnění a využití fondu.

Na protější straně se právě díváte na folio E 24 zemskodeskového vkladu Červeného trhového kvaternu č. 5 ze 16. století. Listina, resp. její vklad do zemských desek můžeme přirovnat k zápisu šlechtického majetku do pozemkových knih na pokyn zemského soudu. Úřad zemských desek nejen že vydával urozeným deskovým držitelům z řad šlechtických osob originály listin pro všechny dotčené strany, ale zároveň stručně jejich znění zanesl do tzv. kvaternu, čímž došlo k jejímu úřednímu uvedení v platnost. Kvatern byl svazek čtyř svázaných foliantů – vysokých dvojlístů. Jakmile bylo popsáno dostatečné množství kvaternů, byly očíslovány a svázaný v knihu, která získala název podle hřbetů. Hřbety si pro snazší dohledávání a odkazování na starší knihy pisaři nápaditě obarvovali a označovali nejruznějšími znameními. Na mnohých hřbetech se tak můžeme setkat se symboly zvířat, rostlin, postav ale i odstínů nejruznějších barev a piktogramů. Můžete se tak setkat s kvaternem papouškovým, rozinovým (hroznovým), ananasovým, nebeské barvy, lvovým aj. Ve druhé polovině 18. století pisaři každou knihu opatřili černým řadovým arabským číslem na bílém čtverci – naše ukáзка pochází, jak uvedeno, z červeného kvaternu č. 5.

Zemskodeskový úřad sídlil od doby vlády krále Přemysla Otakara II. na Pražském hradě, ale byl 2. června 1541 nešťastně zasažen požárem Pražského hradu a Malé strany, kdy plameny červeného kohouta zcela strávily archiv veškeré archivní agendy vedené od 2. poloviny 13. století. Ze záznamů za posledních 300 let zbyl popel a zachránil se pouze jediný svazek, který byl, i přes přísný zákaz vynášení akt mimo kancelář zemského soudu, přechováván u pisaře mimo hrad, čímž se svazek zachránil. Po obnovení úřadu byly založeny zbrusu nové knihy a do Prahy byli zvaní všichni žijící držitelé statků, aby si nechali majetky, dlhuhy, testamenty (závěti), podíly, věna a veškerý šlechtický majetek znovu potvrdit a zaknihovat v deskách.

Díváte se na česky psanou postupní smlouvu k nemovitostem černokosteleckého panství, skrze níž došlo k postoupení dědičných práv na další osobu. Listina se nachází na versu (levé straně od vazby) foliantu. Foliant je list papíru o výšce 38 mm a jeho číslování můžeme vidět uprostřed stránky při levé okraji – E xliiij, čili E 24. Kdyby zápis pokračoval i na dalším foliu E 25, už by šlo o recto (pravé strany od vazby). Všimněte si levého horního rohu, je tam v krčivě římskými číslicemi vypsán letopočet – xliiij, čili 44, což znamená rok 1544. Uprostřed je uveden den projednávání a vložení vkladu do desky – V středu před s[va]t[ý]m Benediktem. Pro převod do dnešního formátu dne a měsíce musíme zjistit, na který den v roce připadal svátek sv. Benedikta. Slavil se 21. března. V juliánském kalendáři připadal 21. březen 1544 na pátek. Odečteme-li dva dny, ke vkladu došlo ve středu 19. března 1544.

Pisaři při tvorbě vkladů u často se opakujících formulí užívali důmyslný systém neměnných zkratk a předdefinovaných pokrácených spojení, jež jim při jejich práci usnadňovaly zápis a předcházely bolavým rukám. Asi nejužívanější pokrácené spojení, užitá na konci prvního řádku naší listiny bylo – p. zie, což znamenalo: přiznal se před úředníky pražskými, že. Další příklad vidíme ve formulí na začátku třetího řádku – na dru pop. spop., což bychom mohli po rozvedení číst jako: na dvoru poplužním s poplužním a znamenalo panský dvůr s polnostmi, zatímco na konci čtvrtého řádku užitá – a dch. k. spl. značilo: a dvorech kmetcích s platem a šlo o na venkově rozšířenější druh dvorů, poplatné selské dvory a usedlosti poddaných. Po porozumění zkratk a způsobu zápisu provedeme u listiny transliteraci (věrný přepis) do staročeštiny a z ní transkripci (přepis) do dnešní češtiny. Objeví se také několik zastaralých slov – kmetcí, selský – krčmách, hostincích – dědinami, pozemky. Spojení což tu má značilo, že držel pouze nějakou část vsi.

Vyjde nám přibližně toto: Diviš Slavata z Chlumu a z Košumberka přiznal se před úředníky pražskými, že na dědictví svém na Kostelci na zámku, na dvoru poplužním s poplužním tudíž, na městečku Kostelci na domech, krčmách a dvorech kmetcích s platem, na Svrabově, Hošti, Brníku (Brniku), Dobrým Poli, Volešce, (Wolesscze), Konojedích, Cukmandl, Voděradech, Jevanech, Aldašinu, Bohumili, Kozojedech, Vyžlovce a Přehovzdích, na vesnicích celých a dvorech kmetcích s platem, na Kšelích, Chotajši a ve Viticích na dvorech kmetcích s platem, což tu má, s dědinami, lukami, lesy, potoky, rybníky, sladovnu, pivovarem, mlajnem u Kostelce, kurmi, vajci, robotami i se vsí zvolil což k tomu přísluší, na tom na všem, což tu má paní Alžbětě z Hradce manželce své půl osma tisíce kop grošů pražských českých věnovau, odkázal, postoupil. Pokud chceme v listině přímo dohledat doslovně vaši obec, Brník najdete na sedmém řádku jako první slovo a Olešku jako předposlední slovo téhož řádku.

Co jsem tímto rozbořem získal pro chystanou knihu? Čerstvě zrekonstruovaný fragment historie (polotovar) k využití do kapitoly o dějinách vládnoucí rodiny a vlastnických poměrech našich jednotlivých obcí. Když vše složíme dohromady, porozumíme starým výrazům a propojíme další okolnosti, přidáme výřez listiny, erb, kousek mapy a vyjde nám hezký obrázek z dějin Olešky a Brníka: Urozený pán Diviš Slavata z Chlumu a Košumberka (vládl na Kostelci 1539–1547) po svatbě (1543) postoupil 19. března 1544 dědičné panství Černý Kostelec své manželce Alžbětě z Hradce v hodnotě 7 500 kop českých grošů. Majetek tvořil: zámek Kostelec, panský dvůr s polnostmi, městečko, domy, krčmy, selské dvory s platem, pivovar, sladovna a mlýn u Kostelce, celé vsi se selskými dvory Svrabov (dnes Svatbín), Hošť, Brník, Dobré Pole, Oleška, Konojedy, Cukmantl, (Černé) Voděradý, Jevany, Aldašín, Bohumil, Kozojedy, Vyžlovka, Přehovzdí, části vsí Kšely, Chotýš a Vitice.

Jan Psota

Setkání s odborníkem z praxe

Setkání s odborníkem z praxe je nová aktivita v naší mateřské škole.

Z projektu jsme měli předem malé obavy, jak ho děti přijmou, výsledek však obavy zahnal a naše očekávání předčil. Setkání s odborníky byla zajímavá a přínosná a obohatila nejen děti, ale i nás, dospělé.

Navštívili nás postupně tito odborníci – rybář, myslivec, zdravotní sestra, knihovnice, policista, ilustrátor, hasič a etnograf.

A co setkání přineslo dětem?

Rybář – děti se seznámily se životem ryb, zajímavostmi o rybníku, podívaly se na vypouštění místního rybníku a byly svědky záchrany ryb. Z blízka si prohlédly malého karáska.

Dozvěděly se, jak se rybáři o ryby starají, zajímavosti o rybníku a potoku.

Poděkování patří mamince Tonička a Zuzanky za záchranu škeblí.

Myslivec – s myslivcem děti poznávaly stromy, přiřazovaly k nim správné větvičky a plody. Určovaly druhy stromů podle jehličí. Vyhledávaly listy dubu, buku, akátu..

Dozvěděly se, jak myslivci o les pečují v průběhu roku, jak je důležité vysazování nových stromků.

Co nám prozradí letokruhy.

Nezapomínáme na zvířátka. Donesli jsme krmení do krmelce, zásypu i krmítka.

Dobručkami jsme ozdobily v předvánočním řase stromeček.

Přibylly nové poznatky o zvířátkách, jejich způsobu života, potravě, ochraně, mláďatech..

Zdravotní sestra – seznámila děti s náplní své práce, zdůraznila důležitost péče o zdraví, otužování, zdravý životní styl, aktivní a pasivní odpočinek, vitamíny, hygienu.

Vysvětlila, co znamená preventivní prohlídka, připomněla číslo záchranné služby.

Děti si samy vyzkoušely zastavení krvácení a obvázaly ruku.

Největší radost měly z darovaných injekčních stříkaček :)

Knihovnice – s knihovnou a jejich účelem seznámila děti paní knihovnice.

Děti poznaly různé žánry a druhy knih – leporela, pohádkové knížky, knihy veršů, cestopisy, encyklopedie.

Byly poučeny, jak správně s knihou zacházet, důležitost mluveného slova, čteného textu.

Povídaly si o tom, jakou knihu doma čtou, kterou pohádku mají oblíbenou.

Paní knihovnice děti na závěr pozvala do místní knihovny.

Policista – náplň práce policisty děti obzvlášť zajímala, neboť mnohé děti se policistou chtějí stát.

Pan policista ukázal dětem služební stejnokroj, povídal jim o bezpečnosti, jak můžeme policistu přivolat, s čím se na něj obrátit. Co všechno policista vykonává, co má na starost psod, policista na lodi.

Zdůraznil bezpečnost děti při různých aktivitách, např. Při jízdě na kole nezbytnost ochranné helmy, reflexních prvků, světel.

V autě děti sedí v autosedačce, důležitost bezpečnostních pásů, jízda vpravo.

Co dělat, pokud se ztratím? Co vše má policista u sebe? Policista má v náplni své práce rovněž poskytnutí první pomoci.

Ilustrátor – přinesl sebou knížky, které ilustroval a které si děti se zájmem prohlédly.

Povídal si s dětmi o své práci, kdy vznikla jeho touha stát se kreslířem, koho baví kreslit, o dětských časopisech – Méďa Pusík, Čtyřlístek..

Protože beseda probíhala v předvánočním čase, nakreslil na přání Mikuláše a čerta, které děti potom vybarvily a vystavily.

Hasič – i toto povolání by si přály vykonávat mnohé děti z naší mateřské školy, a proto se na besedu velmi těšily.

Byly upozorněny na sílu a nebezpečí ohně, jak se chvat v případě vypuknutí požáru, co dělat, pokud na někom vzplane oblečení, jak se chovat v zakouřené místnosti.

Jak se označuje únikový východ, kde v naší školce jsou. Obezřetnost při manipulaci s pyrotechnikou – blíží se vánoční svátky..

Vše je nahraditelné, jen zdraví a lidský život ne!

Jaké nástroje hasič používá – sekera, hasicí přístroj, vysílačka, požární hadice, požární hydrant, motorová pila. Co znamená evakuace a jak správně musí probíhat.

Etnograf – beseda probíhala rovněž v adventním čase, a proto byla zaměřena na adventní postavy.

Příjemně probíhalo povídání a sv. Barboře, sv. Mikuláši, sv. Ambrožovi, sv. Lucii a Perchtě. Perchta děti zaujala obzvlášť, neboť byla vybavena škopíkem na krev, nožem na párání břicha – nástroji na zlobivé děti :-)

Děti si do školky přinesou barborku a budou pozorovat, zda vykvete do Štědrého dne.

Tolik k letošním besedám a my už se těšíme na spolupráci s dalšími odborníky v příštím roce.

Letos se sáňkuje v Roklince

O rokli Kalinka jsem se dozvěděl od své ženy už dávno. Z vyprávění nejen od ní vím, jaké to bylo skvělé místo v každé roční době. Na jaře, v létě a na podzim se tu stavěly bunkry, pekla jablka, hrála šipkovaná, na schovávanou nebo na krvavé koleno.

Nejúžasnější období byla ale zima. Rokle se změnila na ráj zimních sportů, na ráj dětí. Scházely se tu party z širokého okolí. Každý kopec měl svoje jméno a byl umístěn v žebříčku obtížnosti ve sjezdu od jedničky do pětky. Děti si tu užily spoustu legrace.

Já jsem toto místo bohužel už poznal jen jako nálety zarostlou džungli se skládkou na konci. Letos se konečně našlo dostatečné množství přátel a nadšenců, kteří se stejně jako já nadchlí pro myšlenku vrátit děti zpátky do rokly. Během podzimu jsme se při pravidelných brigádách za podpory obecního úřadu scházeli a postupovali metr po metru, až se konečně podařilo prostor vyčistit a zkulturnit. Moc rád bych ještě jednou poděkoval všem a hlavně dětem, kteří se na úklidu podíleli.

S velkou radostí tak můžeme dát vědět všem, dětem i rodičům, že letos se sáňkuje v Roklince. Rodiče, kteří sem kdysi chodili, si jistě zavzpomínají na sjezd kopce Želva. Ten, kdo sjel Želvu a nevyklopil se, byl mistr sjezdu. Tak schválně, kolik mistrů se přijde podívat? Děti si sem svoji cestu brzy najdou s prvním sněhem. Kopce tak určitě dostanou nová jména a budou zařazeny do nové stupnice obtížnosti. Doufám, že se Roklinka stane součástí krásných vzpomínek na dětství další generace.

Jan Kubelka

Pohádka o slavnosti

(Léto v Olešce, 21.8.2021)

Žili, byli v malebné víscé.
Však znaveni morem,
zachtělo se jim z celého srdce
veselit se.

I diáře porovnali,
hledaje první volné soboty.
Za starostou zašli:
„Budte od té dobroty.“

A byl. A bylo.
To by bylo, aby nebylo.
Slunečno bylo.
A posekáno bylo.
A shrabáno bylo.
A divadlo bylo.
I výtvarná dílna byla,
některé obrázky fakt síla.

A fotbal byl,
šťastnější zvítězil.
A leckdo tam i pil.
A taky psí agility,

v bazaru různé utility.
Mnozí masa pojedli,
spolu číši pozvedli:
„Ať jsme!“
A byli.

Večer pak pod Luny
laskavým dohledem,
tak, jak se sluší,
hudci až z města
potěší uši.

Zkrátka a přímo
den jako víno.
Dere se na jazyk:
„Z takové slavnosti
staniž se zvyk.“

A nyní závěrečné titulky:

Děkujeme OÚ Oleška, Lukášovi,
Martinovi, Honzovi, Patrikovi,
Simoně, Františkovi, Pavle, Evě,
Járovi

java

Proč chodí Mikuláš o den dříve a jak se slavil.

Pro naše předky začínal nový den novou nocí, tedy západem slunce dne předchozího. Všimněme si, že jak štedrovečerní večere, tak mikulášské obchůzky probíhají po setmění. A to byl ve staročeské tradici již počátek nového dne.

Václav IV. předběhl dobu. Za zmínku přitom stojí, že 25. prosinec nebyl pro dávné české panovníky jen dnem Kristova narození, ale také jím začínal nový rok, a to až do vlády Václava IV. Právě za jeho panování byl nahrazen začátkem roku 1. ledna, podle juliánského kalendáře zavedeného v roce 46 Juliem Caesarem v Římě. Země koruny české se tak přiřadily k nemnoha státům, které začaly používat 1. leden jako začátek nového roku ještě předtím, než jej tak kodifikoval v roce 1582 papež Řehoř (latinsky Gregorius) zavedením nového, tzv. gregoriánského kalendáře. Jednotlivé země zaváděly gregoriánský kalendář různě, některé až ve 20. století. Hodiny české a hodiny německé. Podle orloje. Vedle modernizace počítání dní v roce, zavedeného papežem Řehořem, přineslo 16. století převrat také do onoho vnímání denního času, dříve chápaného jako času od setmění do setmění. Na tom, že toto vnímání skončilo, už neměl zásluhu Řehoř, ale další panovník českých zemí, tentokrát Ferdinand I. Habsburský, budující ve střední Evropě habsburskou říši. Pro takový záměr potřeboval na celém jejím území přístup k času sjednotit – a Češi představovali v tomto směru nemalý oříšek. Od 13. až 14. století se po celé Evropě začaly postupně zavádět mechanické hodiny (orloje), které byly poháněny závažím nebo kyvadlem a měřily čas pomocí ozubeného soukolí. Tyto hodiny byly dvojího druhu. Jedny počítaly čas od jedné do 24 hodin a den na nich začínal podle starého zvyku po západu Slunce. Ty druhé, mladší, počítaly hodiny od jedné do dvanácti dvakrát denně a den začínal o půlnoci. Češi se drželi starého zvyku, kterému říkali „počítání hodin podle celého orloje“. Hodinám samotným pak přezdívali „hodiny české“. Jenže v Německu se rozmáhal novější způsob počítání hodin, což Češi nazývali „hodiny německé“ a bránili se tomu na něco takového přecházet. Ferdinand I. řekl dost a v roce 1547 zavedl německý mechanický čas v celé střední Evropě, tedy i v Čechách. Čas podle Habsburků?

Nikdy! Češi se ovšem proti takové novotě bouřili dál – není náhodou, že v zemích na sever od Alp se „počítání podle celého orloje“ udrželo nejdéle právě v Čechách. Nakonec muselo tuto situaci vyřešit násilí: v roce 1620 ztroskotalo na Bílé hoře povstání českých stavů proti habsburskému trůnu, a v následujícím roce na den letního slunovratu padly na Staroměstském náměstí hlavy jeho vůdců. Pak už nemusel nový habsburský císař Ferdinand II. Štýrský brát na žádné Čechy ohledy a německý mechanický čas jednoduše a definitivně nařídil. Češi se konečně podvolili, ale ne definitivně – jako upomínku na „staré dobré časy“ si nechali právě lidovou oslavu některých svých nejstarších svátků. K těm patřila i mikulášská nadílka, známá v českých městech a na vesnicích prokazatelně od 15. století a pravděpodobně ještě starší. Vedle nadělování dětem do punčoch za oknem, při němž se Mikuláš nezjevoval, se staly populárními i první mikulášské průvody, při nichž pestře oděni žáci jezdili spolu s postavou biskupa na koních a doprovázely je rozmanité masky, jejichž skladba byla mnohonásobně pestřejší než dnes. V Praze byly na den svatého Mikuláše již od vrcholného středověku populární takzvané jízdy rytířů, kde se postava biskupa vezla v otevřeném voze, postavy rytířů jeli na koních a po zemi je kromě andělů a čertů provázeli ještě nejrůznější maskary, například mastičkáři, Turci, medvědi a další masky. Město i univerzita se snažily občasnými zákazy tyto průvody potlačit, ale nepříliš úspěšně. Rozverné a charakterem spíše masopustní než mikulášské průvody se udržely na řadě míst až do 19. století

Vánočky

populární od dvou tátů: Co budete potřebovat: 500 g hladké mouky, 110 g cukru krupice, 3 vejce, 30 g čerstvého droždí, 250 ml mléka, 110 g másla, rozinky, rum, vanilkový lusk, sůl, citronová kůra, mandle na plátky.

Jak na to: Rozinky zalijte rumem a nechte je nasáknout. V menším hrnci zahřejte mléko s cukrem, aby bylo vlažné. Do mísy nasypete mouku, udělejte v ní důlek, vlejete mléko a rozdrobte do něj kvasnice. Počkejte 5 minut, jestli vzejde kvásek. (Vyroste v místě menší „čepice“.)

Pak přidejte do mísy 2 žloutky, rozpuštěné vlažné máslo (ne horké!), citronovou kůru, zrníčka vanilky, špetku soli a zadělejte hladké těsto. Nakonec do těsta zapracujte i přecezené rozinky a dejte na 45 minut kynout. Upleťte vánočku ze 6 pramenů, potřete rozšlehaným vejcem, posypte plátky mandlí a dejte péct do trouby na 40 minut při 180 stupních.

Ve čtyřech žejdlících* mouky rozemni deset lotů* másla, přidej k tomu šest lotů tlučeného cukru, s jednoho citronu drobně skrájenou kůru, dva loty čerstvých rozdělaných lisovaných kvasnic, trochu soli,

A letitý podle M. D. Rettigové

Zadělej dobrým mlékem hodně tuhé těsto a nech ho náležitě skynout; mezitím přeber a vyper čtvrt libry hrozinek bez pecek, tak zvaných sultánek, a nakrájej čtvrt libry* sladkých opařených a oloupaných mandlí. Potom dej těsto na vál posypaný moukou, přidej k němu ty připravené hrozinky a mandle, a rukama to náležitě prohněť, tak aby dotčené věci všude stejně do těsta vnikly; načež těsto rozděl na devět kousků, rukama je zakulať, pak z nich vyber čtyři největší, rozválej je rukama na dlouhé prameny, z těch upleť ten nejspodnější díl a polož ho hned na hodně pomaštěný papír, potom rozválej ze třech kousků opět prameny, zase je upleť a polož na první pletenku, konečně rozválej z posledních dvou kousků prameny, stoč je a polož je navrch pletenek, všecky konce po obou stranách dole hodně přimáčkni, vánočku pomaž rozkloktanými vejci a nech ji nejméně půl druhé hodiny kynout. Tato vánočka musí se v troubě nejméně hodinu zvolna péct; lépe však dáří se tak velké pečivo, když se peče v peci; pročež radím, aby ze svrchu udané části těsta udělaly se raději dvě menší vánočky, mají-li se totiž pécti v troubě.

Dle tradice má tvarem připomínat dětátko v zavinovačce. Čtyři spodní prameny představují zemi, slunce, vodu a vzduch. Prostřední tři prameny propojují rozum, vůli a cit. Ve vrchním pletenci se snoubí vědění a láska.

Ať už děláte jakoukoliv vánočku, tak ať se vám povede.

Vánoce ve světě

Jak se říká, jiný kraj, jiný mrav. A to platí i v případě Vánoc a jejich tradic. Pojdme se na některé podívat.

Mexiko - tady se hraje o Vánocích tzv. piñata čili hliněná nádoba naplněná sladkostmi, ovocem a dalšími dobrotami. Uvnitř je ještě nalepený papír s nakreslenou sedmicípou hvězdici, která symbolizuje sedm smrtelných hříchů. Malý i velcí se snaží dřevěnou tyčí a se zavázanýma očima rozbít piñatu. Když se to povede, považují to za symbol vítězství nejen nad sedmi hříchy, ale nad jakýmkoli zlem.

Ukrajina - pověst vypráví, že kdysi žila chudá vdova a neměla čím ozdobit stromček. Pavoukům v blízkosti jejího obydlí se jí zželelo a do rána opředli stromek svými vlákny, které ranní slunce proměnilo ve zlaté nitě. Ani dnes tedy na ukrajinských stromech mnohde nechybějí ozdobičky ve tvaru pavouků.

Venezuela - tady jsou Vánoce významné svátky a tak je návštěva kostela samozřejmostí. Zajímavostí však je, že lidé do kostela na nejdůležitější mši roku jezdí na kolečkových bruslích. A to dokonce často v nejrůznějších kostýmech. Kvůli bezpečnosti je tomu i podřízena doprava a mnohé ulice jsou uzavřené pro motorová vozidla.

Řecko - traduje se, že na Vánoce vylézají z hlubin země zlá stvoření nazývaná kallikantzaros. Během roku prý pracuje na podřezávání stromu života a o svátcích se jim zachce na povrch zemský. Aby jim lidé čelili, věší prý na dveře cedníky. Věří, že nepříliš bystří kallikantzaros začnou počítat jejich díry a nikdy se nedopočítají a prách jejich obydlí tak nepřekročí.

Katalánsko - už ze 17. století pochází zvyk dávat do betléma postavičku rolníka s červenou čapkou, který však má stažené kalhoty a vykonává potřebu. Nejde o nic hanlivého. Katalánci věří, že tak hnojí půdu a za rok bude bohatá úroda. Aby však do jesliček nepřival neblahý odér, dává se tzv. Caganer na samotný kraj betléma. Poslední dobou je v kurzu dávat těmto mužičkům podobu známých VIP.

Přeji vám všem pohodové Vánoce. *Havránková Monika*

Ze vzpomínek sběratele minerálů

Tento příběh je nejen o velké mladické nerozváženosti, ale i činnosti, která se pohybuje za hranicemi zákonných norem, ale i tom, že vášeň je vášeň. Po těch několika desetiletích, co uplynulo, to však již považují za promlčené.

Bylo to v zimě, ještě za dob studií geologie na „přírodovědě“, kdy můj přítel a spolužák Honza bydlel v horní části jáchymovského náměstí, v blízkosti bývalého dolu Svornost, v bytě nad lékárnou, v domě, kde v půdním prostoru měl svou úžasnou sbírku minerálů z počátečních let svých sběrů. Ten dům později bohužel vyhořel a Honza o svou sbírku přišel, tj. nálezů ze 60tých let minulého století. Obrovská škoda. Dobývání uranových rud bylo v Jáchymově ukončeno v r. 1963, ale v okolí stále zůstávalo bezpočet odvalů (hald) po bývalé těžbě a rovněž řada ne zcela zabezpečených šachet a štol. Tedy ráj pro sběratele minerálů, neboť spolu s uranovými rudami se vyskytovala i řada minerálů stříbra, arzénu, bismutu, niklu a kobaltu. Dohodli jsme se, že v noci vlezeme do jedné z bývalých jáchymovských šachet, neboť sníh, který vydatně padal pomůže ukryt naše stopy. Dnes si sice říkám, kdo by mohl v noci a při takovém počasí naše záměry odhalit, ale Honza pro to musel mít své důvody. V té době a v bývalém „uraňáckém“ městě byli občané ještě hodně „všímaví“. Každopádně to bylo dobrodružné. Se záhy padlou tmou jsme vyrazili. Na zádech batohy s náradím, helmou, těžkou hornickou lampou a lany jsme se v chumelenici brodili kolem bývalého dolu Svornost (dnes čerpací stanice radonových vod pro Jáchymovské lázně) vzhůru do příkrého kopce, směrem na Nové Město. Kus cesty jsme zpočátku absolvovali i po silnici, která samozřejmě nebyla protažená. Dále jsme již postupovali pouze hlubokým sněhem mimo cesty, abychom vyloučili pravděpodobnost, že někoho potkáme. Konečně, asi po 2,5-3 km dlouhém pochodu, jsme dorazili k bývalé uraňácké šachtě. Těžní věž byla v té době již demontovaná. Kolem ústí jámy (ohlubně) byla zbudována asi 1,8 m vysoká plechová ohrada. Ohradu jsme překonali pomocí několika polen, která měl Honza z dřívějška v blízkosti schovaná. Asi bych měl poznamenat, že pro Honzu takovéto aktivity nebyly vůbec jednoduché, neboť několik let zpátky přišel tragicky o levou ruku v zápěstí. Ale kdo ho neznal, nevěřil by co i pak v životě dokázal. Ocitli jsme se na hrubém mřížoví z důlních kolejnic, zabezpečujících ústí jámy. Pod námi „bezdná“ černá díra, ze které vanul vlhký a proti mrazivému okolí celkem teplý vzduch. Honza věděl, že v lezné části jámy byly minimálně v její horní části ještě zachovány žebříky. Zbývala poslední překážka. Přefříznout zámek u řetězu, který zabezpečoval poklop průlezu v mříži. Na to jsme měli plátky pilky na železo. Kde však je? V batohu jsem ho nemohl nalézt. Asi vypadl při překonávání ohrady či plahočení se v závějích vzhůru do kopců. Nevadí. Honza má druhý. „Diverzifikace“ je vždy dobrá. Začal jsem řezat. Přestože výdech vlažného vzduchu z jámy částečně zmírňoval okolní mráz, ruce jsem měl stále ztuhlé. Po několika řezech se zámek nějak vzpříčil a druhý plátek pilky nenávrtně mizel v hlubinách. Zaklení a hluboké ticho. Chvilí jsme seděli a pak padlo Honzovo klidné „tak jdeme domů“. Jak jsem ho znal, velmi mě překvapilo, s jakým klidem to tehdy pronesl. A tak jsme se mlčky brodili hlubokým sněhem zpět. Mezitím přestalo sněžit, vyjasnilo se a my jsme si mohli v mrazivém vzduchu alespoň vychutnávat nádhernou noční hvězdnou oblohu. Mnohem intenzivnější, než člověk zná z prostředí městského světelného znečištění.

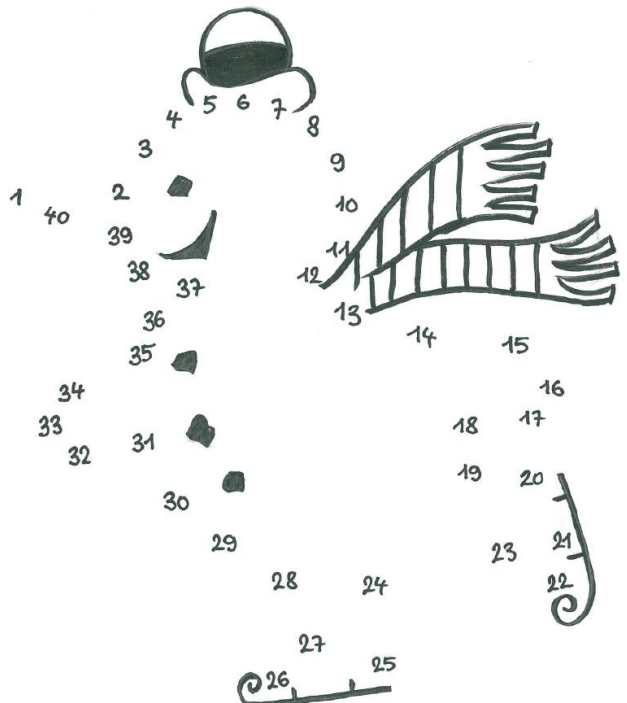
Podstatnou část noci jsme pak strávili popíjením svařáku z levného vína a diskusemi, jak asi mohl Jáchymov a život v něm vypadat o několik století dříve, v době stříbrné horečky a desítek, respektive až stovek provozovaných šachtic, štol a šachet, kterými byly okolní kopce a údolí posety. Stříbrné rudy vycházely až na povrch a podle historických záznamů je známo, že dráty stříbra „silné jako brk“ bylo možno nalézt již „pod drnem“ či vývraty stromů.

A co se týká neslavného konce naší výpravy, možná to bylo nějaké znamení „shora“. V blízkém podzemí dolu, jež byl tehdy naším cílem, o necelých deset let později, zůstal v závalu a navždy odpočívá velký milovník minerálů a hornického podzemí Luděk R. Na jeho pomníček je možno narazit u rozcestí nad Novým Městem, u bývalé šachty Rovnost.

Kamarád Honza již před několika lety bohužel odešel do sběratelského nebe, ale jeho vynikající sbírka obohatila expozici města Jáchymov, jehož se stal i čestným občanem.

Přiložen je ilustrativní obrázek drátkovitého stříbra ze sousedního rudního revíru Abertamy ze sbírek NM Praha (šířka záběru je 6,5 cm) a 2,5 cm velkých tmavě rudých krystalů důležitého minerálu stříbra – proustitu (65 % Ag).

Miroslav Šedina

Koutek přírody

Tak nám pomalu začíná zimní období.

Když na Dušičky jasné počasí panuje, příchod zimy to oznamuje.

Když na Ondřeje sněží, sníh dlouho leží.

Člověk zdravý, boháč pravý.

Je-mráz na prvního prosince, vyschne nejedna studnice.

Prosinec naleje a leden zavěje.

O svatě Albíně, schovej se do skříně.

O svatém Lazaru, utěšni stodolu.

Kdo špek jí a slivovicu pije, toho ani pantokem nezabije.

Dvoupalcový jazyk ženský utluče patnáct pěstí vysokého chlapa.

Když se podíváme na přírodu jak se sama, i člověkem ovlivněna, připravuje na zimu, je to rozdílné než před desítkami let.

Samo osobě zemědělství a tím i živočišné jsou tím ovlivněni. Těžká mechanizace, i chemické postřiky, umožnily vymýcení dřiny v zemědělství, ale také potravu pro vlastně celou faunu – zvěř i ptactvo.

A tak přežívají tvorové co se nejvíce přizpůsobí. Těžší to mají ti, kdo jsou odkázáni na kryt a potravu v nejbližším okolí svého výskytu. Proto se myslivci snaží přikrmováním, zejména jaderného krmiva- obilí, kukuřice a dužnatého krmiva- mrkve, jablek i suché píce- seno, letnina, ulehčit přezimování srnčí zvěři, bažantům a zajícům apod.

A samozřejmě ptáčky, kteří se v zimě vyskytují u lidského obydlí také krmíme, nejlépe slunečnicovým semínkem . Tuky = energie. Jak tedy přežívají zimu někteří tvorové?

Když se blíží zima pak se někteří tvorové pomalu ukládají k zimnímu spánku. Není však spánek jako spánek. Je tedy rozdíl mezi pravým zimním spánkem – hibernací, a nepravým zimním spánkem – letargií.

Hlemýždi přečkávají zimu v pravém zimním spánku, zahrabou se do hlíny a zalepí vchod ulity pevnou blanou z uhličitánu vápenatého.

Motýli, vosy, čmeláci a další přejímají teplotu od svého okolí. V zimě pokrývají jejich tělo nemrznoucí sekrety, díky kterým se jejich buňky mrazem nepoškodí.

Netopýři tráví zimní spánek v dutinách stromů, v jeskyních, na půdách nebo v izolovaných netopýřích budkách, většinou od listopadu do dubna.

Svišti v zimě spí hlubokým spánkem, při kterém se jim zpomalí metabolismus i srdeční tep a klesne tělesná teplota.

Plši hibernují od října do dubna, před zimou se vykrmí a na zimu si pak ještě nanosí do doupěte potravu jako zásobu, kterou probudí, když se probudí.

Ježci si na zimu budují doupě, které musí být izolované. Ježek se rád ubytuje v kletstí a listí, kde si vytvoří pelech vystlaný přírodním materiálem.

Při spojení slov zimní spánek se většinou lidí vybaví **medvěd hnědý** (*Ursus arctos*) jako nejtypičtější představitel hibernace, ale odpovídá skutečnost našemu přesvědčení, nebo jde o zažitý omyl?

Medvěd hnědý upadá do tzv. nepravého zimního spánku neboli letargie . Teplota jeho těla se snižuje minimálně a i během spánku je schopen vnímat podněty ze svého okolí. Během zimy se tak může prakticky kdykoli probudit.

Nepravidelný spánek praktikuje mim jiné i **jezevec lesní** (*Meles meles*).

A co člověk ? Toho se zima zeptá co dělal v létě. Zejména na pevné palivo, plyn a elektřina podražily nečekaně a je otázka jak bude zima krutá.

Přeji všem příjemné Vánoční svátky, zdraví a veselou mysl **Číman**

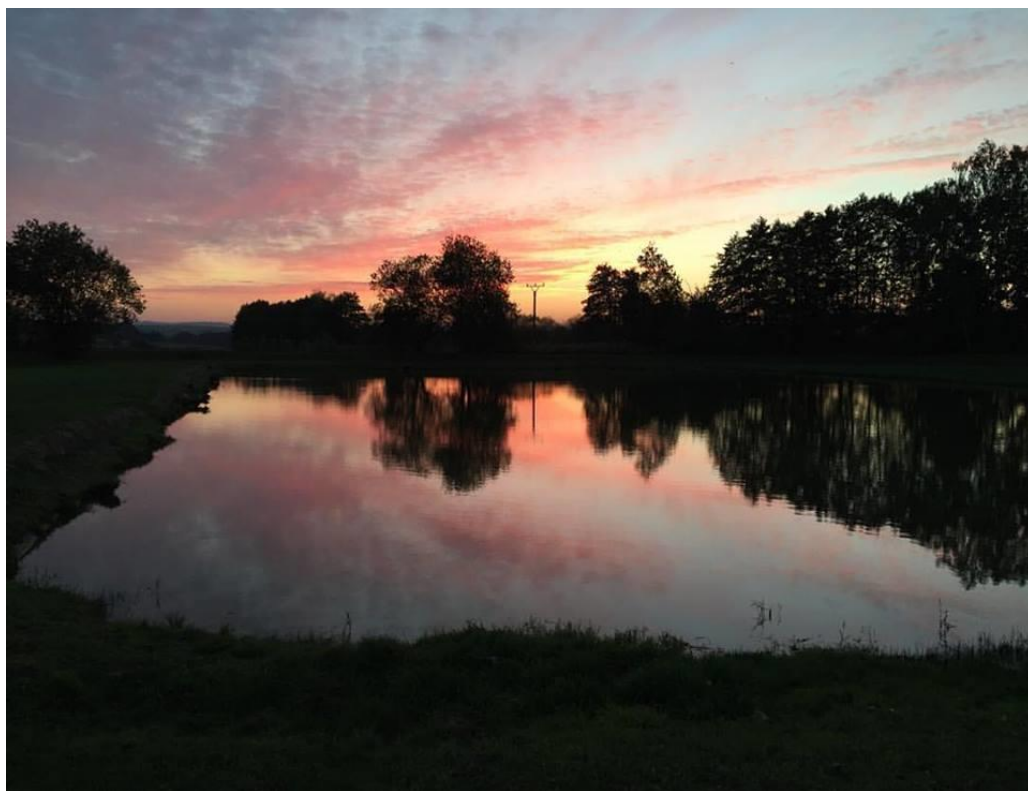
Vypuštění rybníka v Olešce

V sobotu 23. října došlo k vypuštění rybníka v Olešce. Přestože není rybník chovný, našlo se zde několik pěkných kousků ryb.

Jak jsme již informovali v minulém čísle zpravodaje, rybník bude na jaře vyčištěn firmou, která vyhrála výběrové řízení. Za částku 3mil korun by měla být z dotací opravena hráz, dno rybníka i přilehlá pláž.

Proměny našich vesnic – rybník v Olešce

Redakce našeho zpravodaje přeje našim čtenářům krásné prožití vánočních svátků a mnoho osobních i pracovních úspěchů v roce 2022